

**แบบเสนอขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากร
ประจำปีงบประมาณ 2566**

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย).....ผักพื้นบ้านและสรรพคุณทางยาที่ปรากฏในตำรายาโบราณ.....

ชื่อโครงการ (ภาษาอังกฤษ)... Local Vegetables and Medical Properties Described in Palm-leaf Manuscripts.

2. หัวหน้าโครงการวิจัย/ ผู้ช่วยวิจัย/ พี่เลี้ยงนักวิจัย

ผู้รับทุน (หัวหน้าโครงการวิจัย)

1. ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว) ...ณรงค์ศักดิ์...นามสกุล.....ราวะรินทร์.....

2. ตำแหน่ง .....นักวิจัยปฏิบัติการ.....

3. สังกัดภาควิชา/สาขา.....-.....คณะ/หน่วยงาน.....สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม
อีสาน.....

4. โทรศัพท์.....0819668488.....โทรสาร..... E-mail.....naka609@gmail.com.....

5. โทรศัพท์มือถือ .....0819668488.....

6. สัดส่วนการทำงานวิจัย...100...%

7. หมายเลขบัตรประชาชน ...3461000040934.....

พี่เลี้ยงนักวิจัย (Mentor)

1. ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว) ..... ณัฐพงษ์.....นามสกุล.....วิชัย.....

2. ตำแหน่ง .....อาจารย์ ดร.ภก.....

3. สังกัดภาควิชา/สาขา.....กลุ่มวิทยาศาสตร์ทางเภสัชศาสตร์.....คณะ/หน่วยงาน.....คณะเภสัช
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. โทรศัพท์.....-.....โทรสาร.....-..... E-mail ..... nuttapong.w@msu.ac.th ..

5. โทรศัพท์มือถือ .....0629836063.....

3. ประเภทของงานวิจัย

/ การวิจัยพื้นฐาน

การวิจัยประยุกต์

การพัฒนาทดลอง

4. ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

/ เพื่อพัฒนาหลักสูตร

เพื่อพัฒนาการฝึกปฏิบัติงาน

เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน

เพื่อสร้างประสบการณ์จริง

[ ] เพื่อพัฒนาสื่อการสอน

5. เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

[ ] กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา	[/] กิจกรรมบำรุงศิลปวัฒนธรรม
[ ] กิจกรรมกีฬาและสุขภาพอนามัย	[ ] กิจกรรมประกันคุณภาพ
[ ] กิจกรรมด้านการเงินและงบประมาณ	[ ] กิจกรรมวางแผนและพัฒนา
[ ] กิจกรรมด้านบริหารจัดการ	[ ] กิจกรรมวิชาการ
[/] กิจกรรมด้านการวิจัย	[ ] กิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
[ ] กิจกรรมทั่วไป	[ ] กิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน
[ ] กิจกรรมบริการวิชาการสู่สังคมและชุมชน	[ ] กิจกรรมอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง
[ ] กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ คุณธรรม จริยธรรม	[ ] ปรัชญา วิสัยทัศน์

6. สาขาที่ทำการวิจัย

[ ] สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์	[ ] สาขานิติศาสตร์
[ ] สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์	[ ] สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
[/] สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช	[ ] สาขาเศรษฐศาสตร์
[ ] สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา	[ ] สาขาสังคมวิทยา
[ ] สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย	[ ] สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์
[ ] สาขาปรัชญา	[ ] สาขาการศึกษา

7. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พืชผักเป็นอาหารของคนอุษาคเนย์ แต่ในพืชผักดังกล่าวนั้นมีองค์ประกอบของความเป็นยาเกี่ยวเนื่องด้วย ดังคำคนโบราณว่า “กินข้าวเป็นหลัก กินผักเป็นยา” ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพืชผักที่ปรากฏในเอกสารโบราณรวมถึงสรรพคุณที่ปรากฏในการทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบของยารักษาโรคของผู้คนในอดีต และการนำเอาองค์ความรู้ดังกล่าวมาศึกษา ก็ถือเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ด้านแพทย์พื้นบ้านจากบรรพชนเพื่อนำมาปรับใช้ผู้คนในปัจจุบัน รวมถึงการสร้างทางเลือกใหม่ๆ ในการดูแลสุขภาพ ซึ่งย่อมดีกว่าการรักษาสุขภาพอย่างที่เกิดขึ้นในวงการสาธารณสุขไทยในปัจจุบัน

8. วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ผักพื้นบ้านที่ปรากฏในเอกสารโบราณอีสาน
2. เพื่อศึกษาสรรพคุณทางยาของผักพื้นบ้านที่ปรากฏในเอกสารโบราณอีสาน

9. ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2553 : 13-14) ได้กล่าวว่า การรักษาของแพทย์สมัยโบราณของจีนบ้าง ในวัฒนธรรมของอินเดียแดงเป็นต้นบ้าง ว่าเป็น holistic คือเป็นการรักษาแบบองค์รวม ที่มองดูและเกี่ยวข้องกับชีวิตทั้งหมด แต่ความจริงการรักษาแบบองค์รวมในสมัยโบราณนั้นก็มีความอ่อนและความบกพร่อง บาง

ที่ก็เป็นองค์รวมแบบพรา ๆ คลุมเครือ คือมองทุกด้านจริง แต่ว่าแต่ละด้านก็ไม่ชัดสักอย่าง บางทีก็มองคลุมเครือไปเลย หรือไม่ก็มีความเชื่อถือไม่เข้าเรื่องปนอยู่ ซึ่งอาจจะให้กลมกลืนกับยุคสมัยนั้น ๆ แต่คงใช้ไม่ได้กับปัจจุบัน สมัย วรรณอุตร (2558 : 111-112) ได้กล่าวถึงโรคและยาในตำรายาภาคอีสานและลาว ว่า ตำรายาที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณภาคอีสานและลาวเป็นภูมิปัญญาด้านสุขภาพของบรรพบุรุษอีสานที่เกิดจากประสบการณ์จริงในชีวิตที่มีการสั่งสมมานานผ่านการกลั่นกรองทดลองใช้โดยการลองผิดลองถูก เรียนรู้อาการของผู้ป่วย เรียนรู้คุณสมบัติของพืชแต่ละชนิดว่ามีสรรพคุณอย่างไร ตลอดถึงสังเกตพฤติกรรมของสัตว์ป่าที่กินพืชเป็นอาหาร หรือกินพืชเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยหรืออาการบาดเจ็บของตนเอง องค์ความรู้นี้จึงค่อย ๆ สั่งสมเรื่อยมาจนมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติแวดล้อมรอบตัวสามารถนำเอาพืชชนิดต่าง ๆ มาใช้เป็นยารักษาอาการเจ็บป่วยของคนในชุมชนได้อย่างกลมกลืนและมีการถ่ายทอดสืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่นทั้งแบบมุขปาฐะและแบบลายลักษณ์ที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารโบราณจนกลายเป็นภูมิปัญญาทางการสาธารณสุขอันทรงคุณค่าที่บรรพบุรุษอีสานและลาวได้นำเสนอให้เห็นผ่านการรักษาอาการเจ็บป่วยของผู้คนในชุมชน โดยใช้สมุนไพรและวัตถุดิบที่มีอยู่รอบๆ ตัวในชุมชน

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544 : 47-48) ได้กล่าวว่า ชาวอีสานมีระบบการสืบสานวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และความรู้ที่สั่งสมจากบรรพชนที่น่าสนใจและมีคุณค่าอย่างยิ่งคือ การจารึกเรื่องราวต่าง ๆ ลงในใบลานที่รู้จักกันทั่วไปว่า หนังสือก้อมเป็นจุดตั้งคลังความรู้และภูมิปัญญาอันหลากหลายที่ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างไว้เพื่อเป็นคู่มือการดำรงชีวิตตามโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม หมู่บ้าน เช่น ความเชื่อ จารีต ประเพณี การรักษาโรค การปกครอง และเศรษฐกิจ หนังสือเหล่านี้ได้รับการเก็บรักษา และนำไปใช้สืบทอดมาแต่ปัจจุบันจึงเป็นหนังสือสำคัญของคนอีสาน ที่มีส่วนในการบันทึก และปลูกฝังทัศนคติของปราชญ์ชาวบ้านไว้เป็นอย่างดี

สมเด็จพระยาตำราธิราชานุภาพ (2543 : 113-115) พระองค์ท่านได้แยกประเภทหนังสือไทย โดยกล่าวว่า หนังสือไทยฉบับเขียน... ลักษณะต่างกัน 3 ประเภท ถ้าเป็นหนังสืออ่านก็จะเป็นหนังสือสมุดไทยสี่ขาว สมุดไทยดำและถ้าเป็นหนังสือตำรา เช่นเลขยันต์หรือคาถาอาคม อันเจ้าของประสงฆ์ซ่อนเร้นแก่ตัวมักจะจารลงในใบลานขนาดสั้นครึ่งคัมภีร์พระธรรมร้อยเชือกเก็บไว้ ซึ่งเป็นหนังสือใบลานประเภทหนึ่ง

วิมา วิสเพ็ญ (2550 : 5-6) ได้กล่าวถึงคุณค่าด้านอักษรศาสตร์ การสื่อสารและการแพทย์พื้นบ้าน ไว้ว่า ตำรายานี้เป็นบันทึกองค์ความรู้ด้านการแพทย์ของหมอพื้นบ้านด้วยตัวอักษรโบราณ เป็นการปรับความรู้ความเข้าใจของผู้คนที่มองว่า องค์ความรู้สมัยก่อนมักเป็นจารีตมุขปาฐะ (Oral Tradition) ที่เน้นการถ่ายทอดด้วยการบอกเล่า ดังที่รับรู้กันอยู่เพียงอย่างเดียว แต่ที่จริงในชุมชนต่างๆ ได้มีการบันทึกไว้เพียงแต่อาจยังค้นไม่พบ สูญหายหรือมีจำนวนน้อย

จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตำรายาในฐานข้อมูล TDC หรือ Thai Digital Collection พบจำนวน 18 รายการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับตำรายาโบราณมีดังนี้ การวิเคราะห์ตำรายารักษาโรคผิวหนังในเอกสารโบราณของจังหวัดสกลนคร โดย ชินพัฒน์ เฉลิมรัมย์ ปี 2563 เป็นวิทยานิพนธ์ (วท.ม. ความหลากหลายทางชีวภาพ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทความเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในการรักษาโรค หลละ อองซางในเด็ก โดย เกษรินทร์ เจริญสุข (2564: บทความย่อ) วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น พบว่า จากการศึกษาพบว่าหมอพื้นบ้าน มีอายุตั้งแต่ 68-84 ปี และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป เหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้มาเป็นหมอ

พื้นบ้านและลักษณะความรู้ที่ได้รับมาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษและเริ่มจากความสนใจ การสังเกต ประสบการณ์จากครูบาอาจารย์ จากตำราที่หมอพื้นบ้านได้รับการสืบทอดมาและยังเพิ่มเติมจากสมาคมการแพทย์แผนไทยจังหวัดกระบี่ หมอพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าโรคหาละ ละอองซาง เกิดจากแม่ เพราะน้ำนมไม่ดีและอิทธิพลของธรรมชาติจึงทำให้เกิดโรคอาการส่วนใหญ่จะมีแผลในปาก ปากเปื่อย ออกเม็ดดอกผื่นตามร่างกาย บางก็ท้องเสีย ท้องผูก ปวดบิดถ่ายเป็นมูกเลือด หมอพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้หลักการรักษาโรคของแบบสังเกตอาการ สอบถาม สัมผัส เคาะท้อง หูฟังปอด ใช้ในการพิจารณาการเกิดโรค ยาสมุนไพรที่หมอพื้นบ้านใช้ในรักษาโรคเด็กมีทั้งยาต้ม ยาอาบ ยากวาด ยาสู่มะระหม่อมยาทา ซึ่งส่วนใหญ่แก้พิษตานซาง แก้ท้องอืด ขับลมซาง ในส่วนการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจอยากเรียนรู้ และมีจิตใจเมตตา

รายงานการวิจัยเรื่อง ภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับตำรายาพื้นบ้าน โดย ทิพย์วารีย์ สงนอก ของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปี 2558

วรรณกรรมและพิธีกรรมบอกตัวตนคนพลัดถิ่นของชาวไทลื้อเมืองยอง หมู่บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลท่าก้อ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา โดย : วรุณ มิตรพระพันธ์ (2559: บทคัดย่อ) หน่วยงาน : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่จัดทำ : 2559 ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทลื้อพลัดถิ่นนำวรรณกรรมมาจากมาตุภูมิ 5 ประเภท ได้แก่ วรรณกรรมพุทธศาสนา ตำราประกอบพิธีกรรม ตำนานและบันทึกเชิงประวัติศาสตร์ ตำรากฎหมาย และ ตำรายา วรรณกรรมที่มีบทบาทในการใช้ บ่งบอกรากเหง้า ถิ่นกำเนิด ความทรงจำร่วมและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทลื้อคือ ตำนานและบันทึกเชิงประวัติศาสตร์และตำรากฎหมาย วรรณกรรมที่มีบทบาทต่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมคือตำราประกอบพิธีกรรม ส่วนตำรายาไม่มีบทบาทในวิถีชีวิตของชาวไทลื้อในบริบทพลัดถิ่น นอกจากนี้เมื่อชาวไทลื้อเข้ามาอาศัยร่วมกับชาวไทยยวนในพื้นที่ที่ได้รับเอาวรรณกรรมพุทธศาสนาของชาวไทยยวนเฉพาะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของตนมาใช้ด้วย ในบริบทประเทศไทย ชาวไทลื้อพลัดถิ่นยังสืบทอดพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อและวิถีปฏิบัติของตนเท่าที่จะปฏิบัติได้ พิธีกรรมเกือบทั้งหมดได้ใช้ตัวบทจากวรรณกรรมที่ชาวไทลื้อพลัดถิ่นนำมาด้วย ได้แก่ พิธีเลี้ยงเมือง พิธีขึ้นเฮนใหม่ พิธีทานมหาปาง พิธีทานธรรมค้ำชาติ พิธีทานธรรมมหาวิทยาลัย พิธีบูชาข้าวหลักเคราะห์ พิธีสืบทอด พิธีทานข้าวแก๊กอง พิธีทานข้าวพระเมืองไชย พิธีทานข้าวพระเมืองแก้ว และ พิธีทานผ้าสังฆา พร้อมกันนั้นก็ประกอบพิธีตามรอบปฏิทินตามความเชื่อทางพุทธศาสนาร่วมกับชาวไทยยวน ได้แก่ พิธีปอยสังขาร พิธีทานธรรมเข้าวัสสา พิธีเปตพลี และพิธีทานก๋วยสลาก นอกจากนี้ยังร่วมพิธีปอยวันเกิดครูบาบุญชุ่มพร้อมกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มอื่นทั้งในประเทศไทยและเมียนมา ท่ามกลางความแตกต่างทางชาติพันธุ์ พุทธศาสนาคือพื้นที่สำคัญในการเชื่อมโยงชาวไทลื้อพลัดถิ่นเข้ากับชาวไทยยวนและกลุ่มชาติพันธุ์ไทอื่นๆ ที่อยู่ในขอบเขตของการปฏิสัมพันธ์ วรรณกรรมและพิธีกรรมของชาวไทลื้อพลัดถิ่นจึงถือได้ว่าเป็นกลไกทางวัฒนธรรมในการแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวไทลื้อ ซึ่งในบริบทข้ามพรมแดน ชาวไทลื้อได้แสดงอัตลักษณ์ 4 ประการผ่าน วรรณกรรมและพิธีกรรม ได้แก่ ชาวไทลื้อเป็นผู้มีรากเหง้าและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน ชาวไทลื้อเป็นผู้มีวัฒนธรรมเข้มแข็ง ชาวไทลื้อเป็นผู้เคร่งครัดศรัทธาในพุทธศาสนา และชาวไทลื้อเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนชาวไทยยวนและส่วนหนึ่งของแผ่นดินไทย

การสืบค้นภูมิปัญญาจากตำรายาใบลานในจังหวัดศรีสะเกษ ;The query of wisdom from pharmacopeia palm leaf manuscripts in Sisaket Province โดย : ชานนท์ ไชยทองดี และกิตติราช พงษ์เฉลียว หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปีที่จัดทำ : 2014 ผลการวิจัยพบว่า จากการปริวรรตตำรายา

โบราณ พบอาการของโรคที่ปรากฏ วิธี และขั้นตอนในการรักษา ตำรับยา วิธีการ และปริมาณยาที่ใช้ในแต่ละการรักษาโรค การแพทย์พื้นบ้านในภาคอีสานนั้นไม่ใช้ทฤษฎีในการอธิบายการเกิดโรคแต่อย่างใด และไม่มีการใช้ทฤษฎีธาตุในการรักษาโรคเช่นกัน ตำรับยาต่างๆ ในอดีตจะบันทึกเป็นตำรับธรรม จารในใบลานเก็บไว้ตามวัด ในตำรายาไม่ได้บอกถึงการวินิจฉัยโรค แต่บอกถึงอาการของแต่ละโรคอย่างละเอียด รวมทั้งไม่ได้บอกถึงการจำกัดอาหารของแต่ละโรค (ชะล่า) และการปฏิบัติตนเพื่อให้หายจากโรค การบำบัดรักษาโรคด้วยสมุนไพรในท้องถิ่นนับเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน เป็นสายธารความรู้ที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย การสืบสานองค์ความรู้ และนำมาวิเคราะห์วิจัยและพัฒนาทั้งในเชิงสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ นอกจากจะเป็น การอนุรักษ์เพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนแล้วยังกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยของอนุชนรุ่นหลังต่อไป

ตำรายาศิลาจารึกในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) พระนคร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จารึกไว้เมื่อ พ.ศ.2375 โดย : โรงเรียนแพทย์แผนไทย หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ปีที่จัดทำ : 2555

Anti-inflammatory activity of medicinal plant recipes from Lanna medicinal plant textbooks database;ฤทธิ์ต้านการอักเสบของตำรับยาสมุนไพรจากฐานข้อมูลตำรายาสมุนไพรล้านนา โดย : Sakul Sinchai หน่วยงาน : Chiang Mai University ปีที่จัดทำ : 2010

ตำราสรรพคุณยา ฉบับของหลวงวงศาธิราชสนิท พิมพ์ครั้งที่ ๒ โดย : วงศาธิราชสนิท, กรมหลวง หน่วยงาน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีที่จัดทำ : 2462 ประเภท : หนังสือหายาก/Rare Book รายงานโครงการศึกษาความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและระบบการแพทย์แผนไทยในการบำบัดรักษาเยาเสฟตติในประเทศไทย โดย : สำนักงานโครงการศูนย์วิชาการด้านยาเสฟตติ สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสฟตติ สำนักงาน ป.ป.ส. หน่วยงาน : กระทรวงยุติธรรม ปีที่จัดทำ : 2548 ประเภท : งานวิจัย/Research report พบว่า 1. พื้นที่ทั้งสี่ภาคของประเทศไทยยังใช้สมุนไพรเพื่อการบำบัดเยาเสฟตติ โดยพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้ ใช้สมุนไพรหลากหลายชนิด จากการรวบรวมรายการสมุนไพรที่ใช้เพื่อบำบัดเยาเสฟตติ มีจำนวนมากกว่า 90 ชนิดโดยมีสรรพคุณส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่ม ยาทดแทน ยาถอนพิษ ยาบำรุง ยาถ่าย ยานอนหลับ ยาแก้ปวด เป็นต้น 2. พื้นที่ภาคเหนือมีทั้งตำรายาและผู้สืบทอดองค์ความรู้จากฐานความรู้ชาวล้านนาอยู่มาก สามารถนำมาประยุกต์วิธีการบำบัดเยาเสฟตติได้อย่างดี แต่รายชื่อสมุนไพรที่ระบุในตำราและที่ใช้เรียก เป็นชื่อท้องถิ่น จึงยังไม่สามารถที่จะประเมินศักยภาพได้ในขณะนี้ จำเป็นต้องให้ความสนใจในการค้นคว้าให้เป็นที่ยอมรับเพื่อการคุ้มครองส่งเสริม ภูมิปัญญาไทยต่อไปในวันข้างหน้า 3. พื้นที่ภาคใต้แม้มีรายการสมุนไพรที่ใช้บำบัดหลายชนิด แต่ที่ใช้มากเป็นอันดับต้น เป็นพืชพื้นๆ คือ ผักขี้เหล็ก ผักกระเฉด ใบตำลึง ใบย่านาง เป็นต้น และที่น่าสนใจคือ มีการใช้ ดินขุยมะพร้าว ซึ่งไม่ใช่พืชสมุนไพร ประกอบในยาพื้นบ้านในรายการต้นๆนี้ด้วย นอกจากนี้ พืชกระท่อม พืชท้องถิ่น เคยนำมาใช้ทดแทนฝิ่นในการรักษาคนติดยาฝิ่น แต่ไม่สามารถนำมาใช้เพราะเป็นสมุนไพรควบคุมใน พรบ.ยาเสฟตติให้โทษประเภท 5 จึงไม่มีการอ้างอิง ถึง 4. จากการสำรวจพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เจ้าอาวาสวัดหลายแห่ง อาสาเข้าร่วมมือกับหน่วยงาน ปปส และกระทรวงสาธารณสุข ทำเป็นศูนย์ฟื้นฟูและบำบัดเยาเสฟตติ โดยนำสมาธิเป็นหลักในการนำเพื่อทำจิตใจให้เข้มแข็ง และใช้สมุนไพรเป็นส่วนหนึ่งในการบำบัด โดยส่วนใหญ่ ใช้ตำรับยา “สามราก”ซึ่งประกอบด้วย พญาไฟ พญารากเดียว และ โลดทะนงแดง ซึ่งเป็นตำรับที่รณรงค์เผยแพร่ในระหว่างปี 253ช่วงการจัดอบรมให้ความรู้แก่พระ ผู้ที่นำตำรับเผยแพร่คือ หมอณรงค์ บุตดาวงค์ จากจังหวัดศรีสะเกษ ทำเป็น

ยาฝนผสมน้ำดื่ม ทำให้อาเจียนอย่างรุนแรง ปัจจุบันหลายวัดได้ยุติการใช้ เนื่องจากไม่ได้รับความวางใจจากผู้บริหารในบางพื้นที่ รวมทั้งสมุนไพรหายากขึ้น แต่สมุนไพรทั้งสามชนิดมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่น่าสนใจ มีศักยภาพที่จะนำมาส่งเสริมและพัฒนา ก่อนที่สมุนไพรจะสูญหายไป จากการประเมินเบื้องต้น มีสมุนไพรอย่างน้อย 10 ชนิด ที่น่าจะนำมาศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการที่เชื่อถือได้ และต้องสนับสนุนด้วยนโยบายที่จริงจังเพื่อให้ทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์ได้

ตำรายาพื้นบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา : ผลกระทบเชิงสังคม โดย : วันดี ญาณไพศาล;สินธพ โฉมยา;จันทนา เวสพันธ์ หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่จัดทำ : 2543 ประเภท : บทความ/Article

การวิเคราะห์ตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดพังงา ;An analysis of traditional Thai formulars of herbal medicines recorded in pang nga menuscritps โดย : สุดารัตน์ ตัณฑะอาริยะ หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่จัดทำ : 2548 ประเภท : วิทยานิพนธ์/Thesis

การศึกษาด้านภาษาและคติความเชื่อในตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร ;A study of the language and beliefs in folk medicine literature from Samut Thai of Supan Buri, Nakhon Pratom and Samut Sakhon Provinces โดย : เอมอร ตรีชัย หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่จัดทำ : 2528

ประโยชน์ของพรรณพืชทางศิลปวัฒนธรรมไทย;Use of plants figuring in Thai art and culture โดย : อรไท ผลดี หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่จัดทำ : 2537 ประเภท : บทความ/Article งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอประโยชน์ของพรรณพืชทางศิลปวัฒนธรรมไทยวิธีวิจัยคือ นำพรรณพืชทางศิลปวัฒนธรรมไทยมาวิเคราะห์ประโยชน์ โดยอาศัยข้อมูลจากตำรายาสมุนไพรและหนังสือไม้และของป่า ผลการวิจัยพบพรรณพืชที่มีประโยชน์มากที่สุดดังนี้คือ พรรณพืชก่อนประวัติศาสตร์ ได้แก่ สมอไทยสมอพิเภก มะกอก เลื่อม และมะขาง พรรณพืชสมัยพุทธกาลจากพุทธประวัติ ได้แก่ สาละไทย หว่า จิกกุ่มบก สีเสียด และสะเดา พรรณพืชสมัยสุโขทัยจากไตรภูมิพระร่วง ได้แก่ จวง จันทน์ กฤษณา ปารีชาตินาคฤกษ์ (กระทิง) ลำดวน และจำปา พรรณพืชสมัยอยุธยาตอนต้นจากลิลิตพระลอ ได้แก่ ตาเสือ ช้างน้าว อ้อย ช้าง ปรู ตะเคียนทอง พะยอม และสัก พรรณพืชสมัยอยุธยาตอนปลายจากวรรณคดีของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ ได้แก่ เต็ง แต้ว แก้วกาหลง (กระเบาหน้า) ดอกคำ และปิบ พรรณพืชที่ใช้ทำเครื่องดนตรีได้แก่ พะยูง ชิงชัน กระพี่เขาควาง มะค่าโมง มะเกลือ และโมกมัน

ภาษาและคติความเชื่อในตำรายาพื้นบ้านจากวัดบึงท่าบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดย : คุณช่วย ปิยวิทย์ หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่จัดทำ : 2532

รายงานการวิจัยการศึกษาตำรายาพื้นบ้านอีสาน ;การศึกษาตำรายาพื้นบ้านอีสาน โดย : สมบัติ ประภาวิชา;ถวิล ชนะบุญ ;สุดารัตน์ ถนนแก้ว ;รัชนี ชัดสีใส หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่จัดทำ : 2546

ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ด้านการแพทย์พื้นบ้านจากหนังสือbud โดย : เจริญ ทรประดิษฐ์ หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่จัดทำ : 2548 ประเภท : งานวิจัย/Research report ผลการศึกษาพบว่า หนังสือbudเป็นตำรายาซึ่งนำมาศึกษาจำนวน 125 เล่ม เป็นหนังสือbudคำ จำนวน 16 เล่ม และbudชาวจำนวน 109 เล่ม หนังสือส่วนใหญ่เดิมเป็นสมบัติของวัดและหมอยาพื้นบ้าน ทุกเล่มบันทึกด้วยอักษรไทยปัจจุบัน แต่ข้อความและถ้อยคำที่บันทึกเป็นภาษาถิ่นใต้ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับตำรายาเมื่อจำแนกชนิดของยาตามอาการของโรคได้ถึง 82 ชนิด ในจำนวนผู้ศึกษาได้ตรวจสอบส่วนประกอบของยาพบว่า ยาแต่ละชนิดมีหลายขนาน บางชนิดมีมากถึง

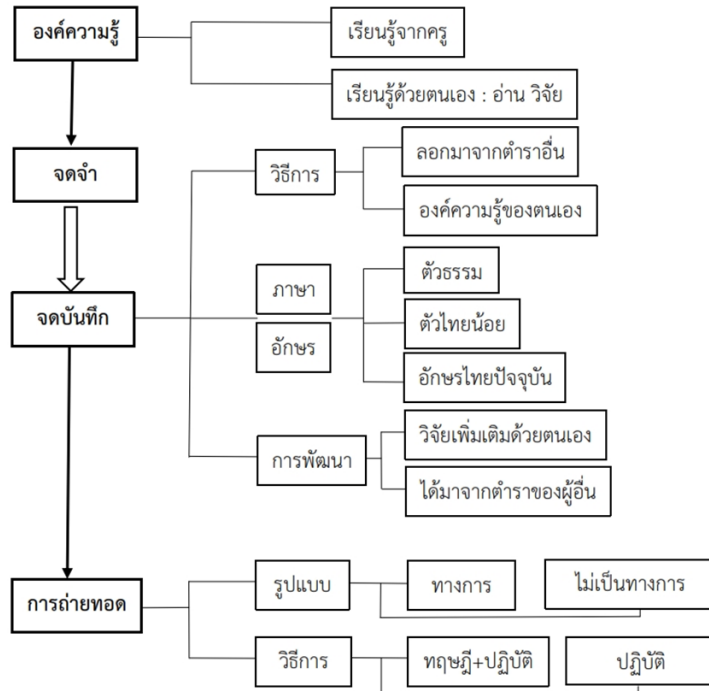
100 ขนาน แต่ละขนานมีตัวยาที่เหมือนกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง บางชนิดมีชนิดของตัวยาบาง ขนานมีชนิดของตัวยาน้อย ในการใช้รักษาโรคเดียวกัน จากการนำไปตรวจสอบกับหมอพื้นบ้านที่ยังประกอบอาชีพนี้อยู่พบว่า มิได้ นำยาทุกขนานมาใช้ประโยชน์ การมีหลายขนานและมีตัวยาเล็กน้อยเพื่อสะดวกแก่ผู้หาผู้ใช้ นอกจากนั้นตัวยาบางชนิดเป็นตัวยาหลัก แต่ตัวยาบางชนิดเป็นตัวยาประกอบ สำหรับตัวยาหลักเป็นตัวยาที่จำเป็นต้องใช้อย่างยิ่ง แต่ตัวยาประกอบอาจจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นตัวยาที่ใช้คุณุฤทธิ์ยา ตัวยาหลักมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ตัวยาประกอบนั้น ๆ ด้วย ยาที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ได้แก่ยาที่รักษาโรคเกี่ยวกับเด็ก และสตรี และยาที่ใช้รักษาโรคเฉพาะบางโรค เช่น มะเร็ง เบาหวาน ริดสีดวง ยาอายุวัฒนะ ฯลฯ ในการใช้ยาหมอพื้นบ้านยังมีความเชื่อเรื่องครุ เวทมนต์คาถา อีกทั้งผู้เป็นหมอจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม คือความเมตตากรุณา อีกทั้งไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าชีวิตของเพื่อนมนุษย์

การปริวรรตเอกสารโบราณอีสาน : กรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยตำรายา ;The transformation of - san's ancient scripts: a case study of local wisdom concerning medical texts โดย : สุรณี แก้วกลม;สุรชัย ชินบุตร;ชฎานนท์ แสงสร้อยจันทร์;สารภี ขาวดี;พรหมินทร์ กองแก้ว;วัฒน ศรีสว่าง หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีที่จัดทำ : 2546 ประเภท : งานวิจัย/Research report
ตำราสรรพคุณยา ฉบับของกรมหลวงวงศาธิราชสนิท พิมพ์ครั้งที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย : วงศาธิราชสนิท, กรมหลวง อภินิติ สุขแสงดาว หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีที่จัดทำ : 2462 ประเภท : วิทยานิพนธ์/Thesis

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2547 : 32) ภาษาก็เป็นเช่นเดียวกับระบบสัญลักษณ์อื่นๆ ที่ตัดแบ่งโลกและชีวิตออกเป็นส่วนๆ ความจริงของชิ้นส่วนย่อยๆ ถูกสร้างขึ้น พร้อมกับกรณีชื่อเรียก คำ หรือความจริงอื่นๆ ของระบบการแพทย์ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีการ ตัดแบ่งและเรียกสิ่งต่างไม่เหมือนกัน จึงจำเป็นต้องรู้เท่าทันการทำงานของภาษา และกระบวนการทางวัฒนธรรมที่ก่อประกอบความเป็นจริงขึ้น ความพยายามที่จะแปลศัพท์หรือชื่อเรียกทางการแพทย์ระบบหนึ่งไปใช้กับระบบหนึ่ง จะสับสน และไร้ความหมายหากไม่สามารถเข้าใจได้ว่า ภาษาและวัฒนธรรมต่างกันได้สร้างความจริงขึ้นมาคนละชุด ดังนั้น การฟื้นฟูการแพทย์พื้นบ้านจึงเป็นกระบวนการที่แยกไม่ออกจากการฟื้นฟูวัฒนธรรมพื้นบ้านและภาษาท้องถิ่น

อุษา กลิ่นหอม (2552 : 10-11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแพทย์พื้นบ้านว่า ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการแพทย์พื้นบ้านมีความสำคัญและเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับประชาชนที่อยู่ในเขตชนบท แต่เนื่องจากศาสตร์ทางด้านนี้ได้ถูกละทิ้งเป็นระยะเวลาอันยาวนาน การถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้แบบต่อเนื่องจึงปรากฏอยู่เฉพาะในบางพื้นที่ และส่วนใหญ่มีระบบการถ่ายทอดแบบไม่เป็นทางการ การศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านกระบวนการรักษา การใช้สมุนไพร แต่ให้ความสนใจเกี่ยวกับตำรับตำราที่ปรากฏในชุมชนน้อยมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาเพื่อหาตำราและตำรับยาที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันและผลสัมฤทธิ์ของการใช้ยาเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการพิจารณาในการพัฒนาแบบพื้นบ้านขั้นต่อไป อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งคือตำรายาอีสานส่วนใหญ่มีการบันทึกเป็นอักษรธรรมและอักษรไทยน้อย ซึ่งปัจจุบันเหลืออยู่ไม่มากในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้มีการเคลื่อนย้ายไปอยู่ในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ตำรับ ตำราเหล่านี้ เกิดขึ้นได้เนื่องจากผู้รู้ในอดีตได้มีการใช้เพื่อการดูแลสุขภาพของตนเองที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ดังนั้นการดำเนินการถอดองค์ความรู้ให้มาเป็น

ภาษาไทยปัจจุบันจึงเป็นความเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการก่อนที่ตำรับ ตำราเหล่านี้จะสูญหายไปหมดจากแผ่นดิน นอกจากนี้ อุษา กลิ่นหอม (2552 : 20) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา การจัดบันทึกเพื่อจัดทำตำราทั้งหลาย ต้องเริ่มจากการเรียนรู้ การเรียนรู้อาจเกิดได้หลายช่องทาง เช่น การเรียนรู้จากผู้รู้หรือครู การเรียนรู้ด้วยตนเอง เมื่อนำผลจากการเรียนมาวิเคราะห์สังเคราะห์จนกลายเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปสู่การจัดบันทึกหรือการจัดทำตำรา ทั้งเพื่อการใช้ประโยชน์ในอนาคตของผู้จัดบันทึกเอง หรือเพื่อการสืบทอดองค์ความรู้เหล่านั้น การจัดบันทึกสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร การวาดภาพเป็นต้น ดังแผนภูมิ

แผนภูมิแสดงแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาตำรายาพื้นเมืองอีสาน ปรับปรุงจากแนวคิด อุษา กลิ่นหอม (2552 : 21)

สมัย วรรณอุตร (2558 : 111-112) ได้กล่าวถึงโรคและยาในตำรายาภาคอีสานและลาว ในเอกสารการสัมมนาวิชาการเนื่องในวาระฉลองอายุครบ 96 ปีของ ศาสตราจารย์ประเสริฐ ฒ นคร เรื่อง “ภูมิปัญญาอาเซียน : เวชศาสตร์จารึกและเอกสารโบราณ” ไว้อย่างน่าสนใจว่า ตำรายาที่บันทึกไว้ในเอกสารโบราณภาคอีสานและลาว เป็นภูมิปัญญาด้านสุขภาพของบรรพบุรุษอีสานที่เกิดจากประสบการณ์จริงในชีวิตที่มีการสั่งสมมาผ่านการกลั่นกรองทดลองใช้โดยการลองผิดลองถูก เรียนรู้อาการของผู้ป่วย เรียนรู้คุณสมบัติของพืชแต่ละชนิดว่ามีสรรพคุณอย่างไร ตลอดถึงสังเกตพฤติกรรมของสัตว์ป่าที่กินพืชเป็นอาหาร หรือกินพืชเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยหรืออาการบาดเจ็บของตนเอง องค์ความรู้จึงค่อย ๆ สั่งสมเรื่อยมาจนมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติแวดล้อมรอบตัวสามารถนำเอาพืชชนิดต่าง ๆ มาใช้เป็นยารักษาอาการเจ็บป่วยของคนในชุมชนได้อย่างกลมกลืนและมีการถ่ายทอดสืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่นทั้งแบบมุขปาฐะและแบบลายลักษณ์ที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารโบราณจนกลายเป็นภูมิปัญญาทางการสาธารณสุขอันทรงคุณค่าที่บรรพบุรุษอีสานและลาวได้นำเสนอให้เห็นผ่านการรักษาอาการเจ็บป่วยของผู้คนในชุมชน โดยใช้สมุนไพรและวัตถุดิบที่มีอยู่รอบๆ ตัวในชุมชนเป็นยา

เอกวิทย์ ฒ กลาง (2544 : 47-48) ได้กล่าวว่า ชาวอีสานมีระบบการสืบสานวัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และความรู้ที่สั่งสมจากบรรพชนที่น่าสนใจและมีคุณค่าอย่างยิ่งคือ การจารึกเรื่องราวต่าง

ๆ ลงในใบลานที่รู้จักกันทั่วไปว่า “หนังสือก้อม” ในการจารึกเรื่องราวต่าง ๆ ลงไว้บนใบลานนิยมใช้อักษรธรรมสำหรับเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ บทสวด ในพิธีกรรมและคาถาอาคมและใช้อักษรไทยน้อยในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย โคลง กาพย์ ร่าย ร้อยแก้ว คำสอนต่าง ๆ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยอีสาน ผสมคำบาลีสันสกฤต กล่าวโดยในสารประโยชน์ หนังสือก้อมเป็นจุดตั้งคลังความรู้และภูมิปัญญาอันหลากหลายที่ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างไว้เพื่อเป็นคู่มือการดำรงชีวิตตามโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม หมู่บ้าน เช่น ความเชื่อ จารีต ประเพณี การรักษาโรค การปกครอง และเศรษฐกิจ หนังสือเหล่านี้ได้รับการเก็บรักษา และนำไปใช้สืบทอดมาแต่ปัจจุบันจึงเป็นหนังสือสำคัญของคนอีสาน ที่มีส่วนในการบันทึก และปลูกฝังทัศนคติของปราชญ์ชาวบ้านไว้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- Sakul Sinchai. **Anti-inflammatory activity of medicinal plant recipes from Lanna medicinal plant textbooks database.** ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- กรรณิการ์ วิมลเกษม. **ตำราเรียนอักษรไทยโบราณ.** นนทบุรี : โรงพิมพ์นิติธรรมการพิมพ์, 2552.
- กระทรวงยุติธรรม. **รายงานโครงการศึกษาความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรและระบบการแพทย์แผนไทยในการบำบัดรักษายาเสพติดในประเทศไทย.** ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : ภูมิปัญญาทางการแพทย์ และมรดกทางวรรณกรรมของชาติ.** กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2549.
- กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้าน. **รายการตำรับยาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2561.** กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ), 2561.
- กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้าน. **รายการตำรับยาแผนไทยแห่งชาติ ฉบับเฉลิมพระเกียรติฯ พุทธศักราช 2562.** กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ), 2561.
- เกษรินทร์ เจริญสุข. **การศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในการรักษาโรค หลละ ละอองซางในเด็ก.** ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. “ทิศทางภูมิปัญญาสุขภาพวิถีไท แนวคิดและยุทธศาสตร์การสร้างและจัดการองค์ความรู้ การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านไทยและการแพทย์ทางเลือกบทสรุปสำหรับผู้บริหาร,” ใน **ภูมิปัญญาไทย สุขภาพวิถีไทย.** กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข, 2547.
- คุณช่วย ปิยวิทย์. **ภาษาและคติความเชื่อในตำรายาพื้นบ้านจากวัดบึงตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา.** ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- จู่ไรรัตน์ ลักษณะศิริ. **จากลายสือไทยสู่อักษรไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- เจริญ ศรประดิษฐ์. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ด้านการแพทย์พื้นบ้านจากหนังสือбуд.** ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.

- ชวนากร จันนาเวช. เอกสารวิชาการลำดับที่ 13 ตำรายาวัตวัตทำม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เล่ม 1. โครงการอนุรักษ์โบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2552.
- ชวนากร จันนาเวช. เอกสารวิชาการลำดับที่ 14 ตำรายาวัตวัตทำม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เล่ม 2. โครงการอนุรักษ์โบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2553.
- ชัยนะรินทร์ ทับมะเรียง. ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพรที่ใช้เป็นอาหารช้างในจังหวัดสุรินทร์. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- ชานนท์ ไชยทองดี และกิติราช พงษ์เฉลียว. การสืบค้นภูมิปัญญาจากตำรายาโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- ชินพัฒน์ เฉลิมรัมย์. การวิเคราะห์ตำรับยารักษาโรคผิวหนังในเอกสารโบราณของจังหวัดสกลนคร. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- ไซมอน การ์ดเนอร์ - พินดา สิทธิสุนทร - วิไลวรรณ อนุสารสุนทร. ต้นไม้เมืองเหนือคู่มือศึกษาพรรณไม้ยืนต้นในป่าเหนือ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549.
- ณรงค์ศักดิ์ ราวะรินทร์. (2561). **อุรังคธาตุ จ.ศ.1167**. มหาสารคาม : อภิชาตการพิมพ์.
- ณรงค์ศักดิ์ ราวะรินทร์. **สารตราเมืองมหาสารคาม (ฉบับคัดร่าง)**. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ณรงค์ศักดิ์ ราวะรินทร์. การใช้ครามในตำรายาโบราณ Indigo Uses in an Ancient Medical Formularies. **วารสารการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก**. Vol 16 No 2 (2018). Pages : 278-294.
- ณรงค์ศักดิ์ ราวะรินทร์. ผักหนอก : วิธีคิดและความเชื่อเรื่องสุขภาพในเอกสารโบราณ. ใน **อยู่ดี กินดี มีสุข : มิติทางสังคมและวัฒนธรรมของสุขภาพ ; รวมบทความจากการประชุมวิชาการทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2560 / โภมาทร จิ่งเสถียรทรัพย์, สุวรรณ สถาอนันท์, อานันท์ กาญจนพันธ์. [...และคนอื่น ๆ] ; ปณิดา สระวาสี : บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฯ, 2562.**
- ณรงค์ศักดิ์ ราวะรินทร์. **ระบบการจัดการคัมภีร์โบราณวัดมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2553.
- ตำรงราชานุกภาพ, สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยา. **นิทานโบราณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : บรรณาการ, 2543.
- ทิพย์วารี สงนอก. **ภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับตำรายาพื้นบ้าน**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- ธงชัย เปาอินทร์. **ต้นไม้ยาฆ่า**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาศาสตร์, 2551.
- ธวัช ปุณโณทก. **อักษรโบราณอีสาน : อักษรวิทยาอักษรตัวธรรมและไทยน้อย**. กรุงเทพฯ : สยามเพรส แมเนจเม้นท์, 2540.
- นันทวัน บุญยะประภัศร และ อรุณช โชคชัยเจริญพร. **สมุนไพรไม้พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด, 2539.
- นันทวัน บุญยะประภัศร และ อรุณช โชคชัยเจริญพร. **สมุนไพรไม้พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด, 2541.

- นันทวัน บุญยะประภัศร และ อรุณช โขคชัยเจริญพร. **สมุนไพรไม้พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด, 2542.
- นันทวัน บุญยะประภัศร และ อรุณช โขคชัยเจริญพร. **สมุนไพรไม้พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด, 2543.
- นันทวัน บุญยะประภัศร และ อรุณช โขคชัยเจริญพร. **สมุนไพรไม้พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด, 2543.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **การแพทย์แนวพุทธ**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ครอบครัวแสงสายัณห์, 2553.
- พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ. **วิเคราะห์สารนิเทศจากใบจุ่ม**. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2556.
- ภาควิชาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. เอกสารการสัมมนาวิชาการเนื่องในวาระฉลองอายุครบ 96 ปีของ ศาสตราจารย์ประเสริฐ ณ นคร เรื่อง “ภูมิปัญญาอาเซียน : เวชศาสตร์จารึกและเอกสารโบราณ”. **ภาษา-จารึก ฉบับที่ 13**. นนทบุรี : หจก. เซน ปริ้นส์ดีง, 2558.
- ภาพโบราณตำรายาล้านนา. อ้างอิงจาก พระจตุพล จิตตสัรวโร, พระศุภชัย ชยสุโก, เกริก อัครชิโนเรศ ในเอกสารนำเสนอ เรื่อง “แนวคิดในการจัดเก็บคัมภีร์โบราณด้วยระบบดิจิทัล ในจังหวัดเชียงใหม่”. **โครงการ e-book วรรณกรรมล้านนา**. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2553.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, 2554.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, 2546.
- รุ่งรัตน์ ทองสกุล. **อภิธานศัพท์ยาสมุนไพรในหนังสือbudประเภทตำรายาภาคใต้**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- โรงเรียนแพทย์แผนไทย. **ตำรายาศิลาจารึกในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) พระนคร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จารึกไว้เมื่อ พ.ศ.2375**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- วกุล มิตรพระพันธ์. **วรรณกรรมและพิธีกรรมบอกตัวตนคนพลัดถิ่นของชาวไทลื้อเมืองยอง หมู่บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- วงศ์สถิต ฉั่วกุล. **อนุกรมวิธานพืชสมุนไพร TAXONOMY OF MEDICINAL PLANTS**. กรุงเทพฯ : หจก. วรรณท์เอนเทอร์ไพรส์ , 2548.
- วงศาธิราชสนธิ, กรมหลวง และอภิรดี สุขแสงดาว. **ตำราสรรพคุณยา ฉบับของกรมหลวงวงศาธิราชสนธิ พิมพ์ครั้งที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- วงศาธิราชสนธิ, กรมหลวง. **ตำราสรรพคุณยา ฉบับของหลวงวงศาธิราชสนธิ พิมพ์ครั้งที่ 2**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.

- วันดี ญาณไพศาล;สินรพ โฉมยา;จันทนา เวสพันธ์. **ตำรายาพื้นบ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา : ผลกระทบเชิงสังคม.** ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/> สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- วีณา วิสเพ็ญ. **รายงานการวิจัย เรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานจากวรรณกรรมตำรายา.** ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2550.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 1 ตำรายาอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2548.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 2 ตำรายาวัดศรีสมพร อำเภอยะฮี จังหวัดมหาสารคาม.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2548.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 3 ตำรายาอำเภอกุสุมาลย์ และอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2548.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 4 ตำรายาวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม เล่ม 1.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2549.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 5 ตำรายาวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม เล่ม 2.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2549.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 6 ตำรายาวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม เล่ม 3.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2550.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 7 ตำรายาวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม เล่ม 4.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2550.
- วีณา วิสเพ็ญ และคณะ. **เอกสารวิชาการลำดับที่ 8 ตำรายาวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม เล่ม 5.** โครงการอนุรักษ์โบราณสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2550.
- ศุภย์มานุษยวิทยาสิรินธร. **อยู่ดี กินดี มีสุข : มิติทางสังคมและวัฒนธรรมของสุขภาพ ; รวมบทความจากการประชุมวิชาการทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2560 / โภมาทร จิ่งเสถียรทรัพย์, สุวรรณ สภาอนันท์, อานันท์ กาญจนพันธุ์. [...และคนอื่น ๆ] ; ปณิดา สระวาสี : บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : ศุภย์ฯ, 2562.**
- สถาบันการแพทย์แผนไทยฯ. **ตำราอ้างอิงสมุนไพรไทย เล่ม 4.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563.
- สมบัติ ประภาวิชา;ถวิล ชนะบุญ ;สุดารัตน์ ถนนวนแก้ว ;รัชณี ชัดสีโส. **รายงานการวิจัยการศึกษาตำรายาพื้นบ้านอีสาน ;การศึกษาตำรายาพื้นบ้านอีสาน.** ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/> สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- สมัย วรรณอุตร. **โรคและยาในตำรายาภาคอีสานและลาว. ใน เอกสารการสัมมนาวิชาการเนื่องในวาระฉลองอายุครบ 96 ปีของ ศาสตราจารย์ประเสริฐ ณ นคร เรื่อง “ภูมิปัญญาอาเซียน : เวชศาสตร์จารึกและเอกสารโบราณ”.** ภาษา-จารึก ฉบับที่ 13. ภาควิชาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. นนทบุรี : หจก. เซน ปริ้นส์ดีง, 2558.

- สมัย วรรณอุดร. **คู่มืออบรมอักษรไทยน้อย (ถ่ายเอกสาร)**. โครงการอนุรักษ์ใบลานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , มปป.
- สมัย วรรณอุดร. **แบบเรียนอักษรธรรมอีสาน (ฉบับปรับปรุง)**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2557.
- สุदारัตน์ ตัณฑะอาริยะ. **การวิเคราะห์ตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดพังงา**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- สุทธิรา ชุมกระโทก และ อุษา กลิ่นหอม. **พรรณไม้พื้นบ้านอีสาน เล่ม 1** สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: ห.จ.ก อภิชาติการพิมพ์, 2544.
- สุนี แก้วกลม;สุรัชย์ ชินบุตร;ชฎานนท์ แสงสร้อยจันทร์;สารภี ขาวดี;พรหมินทร์ กองแก้ว;วัฒน ศรีสว่าง. **การปริวรรตเอกสารโบราณอีสาน : กรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยตำรายา**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- หน่วยงานศึกษาวิจัยคัมภีร์ใบลานโครงการร่วมระหว่างพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาแห่งชาติไอซากาและสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2525). **ตำรายาสมุนไพรลานนา**. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. **ประมวลคำศัพท์ภาษาลาวในเอกสารโบราณ เล่มที่1 อักษร ก-ง**. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2544.
- หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. **ประมวลคำศัพท์ภาษาลาวในเอกสารโบราณ เล่มที่ 2 อักษร จ-ถ**. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2544.
- หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. **ประมวลคำศัพท์ภาษาลาวในเอกสารโบราณ เล่มที่ 3 อักษร ท-ฬ**. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2545.
- หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. **ประมวลคำศัพท์ภาษาลาวในเอกสารโบราณ เล่มที่ 4 อักษร พ-ษ**. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2545.
- หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. **ประมวลคำศัพท์ภาษาลาวในเอกสารโบราณ เล่มที่ 5 อักษร ส-ฮ**. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2545.
- อรไท ผลดี. **ประโยชน์ของพรรณพืชทางศิลปวัฒนธรรมไทย**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- อรไท ผลดี. **ประวัติพรรณพืชทางศิลปวัฒนธรรมไทย โครงการอนุรักษ์และพัฒนาพรรณพืชทางศิลปวัฒนธรรมไทย**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.
- อุษา กลิ่นหอม. **การสังคายนาตำรายาพื้นบ้านอีสาน : กรณีใช้หมากไม้**. กรุงเทพฯ : อุกษาการพิมพ์, 2552.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. **ภูมิปัญญาอีสาน**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2544.
- เอมอร ตรีชื่น. **การศึกษาด้านภาษาและคติความเชื่อในตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร**. ออนไลน์ใน <https://tdc.thailis.or.th/>. สืบค้นวันที่ 4 กรกฎาคม 2565.

10. ขั้นตอนการดำเนินงาน/ระเบียบวิธีวิจัย

โดยบรรยายกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ ทดลอง ทดสอบ อย่างละเอียดและชัดเจนในสิ่งที่ต้องการดำเนินการ

10.1. ประเภทของการวิจัย

ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แบบพรรณนาวิเคราะห์

10.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาเนื้อหาตำราयाที่ปริวรรต จากตำรายาโบราณ ในสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน อักษรธรรม มัดที่ 2 จำนวน 15 ฉบับ/ผูก ดังนี้

- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 1 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0001
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 2 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0002
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 3 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0003
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 4 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0004
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 5 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0005
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 6 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0006
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 7 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0007
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 8 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0008
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 9 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0009
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 10 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0010
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 11 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0011
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 12 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0012
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 13 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0013
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 14 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0014
- ตำรายาโบราณ มัดที่ 2 ผูกที่ 15 รหัส TMKF-MKM-008-RINAC002-BL0015

10.3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

กระบวนการปริวรรตอักษรโบราณเป็นอักษรไทย โดยใช้วิธีการถ่ายถอดคำต่อคำ บรรทัดต่อบรรทัด สันนิษฐานวรรณยุกต์ เปลี่ยนบางคำให้สะกดตามรูปแบบปัจจุบัน โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟเวิร์ด (Microsoft word)

10.4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากการปริวรรตชื่อพืชผัก และสรรพคุณที่ปรากฏและภูมิปัญญาที่พบภายในตำรายาโบราณ

10.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ และ วิเคราะห์ จัดจำแนกเป็นหมวดหมู่ นำเสนอในรูปแบบภาพประกอบ ตาราง และแผนภูมิ

11. ระยะเวลาการทำวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 ถึง 30 กันยายน 2566

ตารางแสดงกิจกรรมการวิจัย (โปรดทำเครื่องหมาย $\longleftrightarrow$ เพื่อแสดงระยะเวลา)

กิจกรรม	ระยะเวลา (เดือน)							
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. รวบรวมข้อมูลจากการปริวรรตข้อพิขัณฑ์ และสรรพคุณที่ปรากฏและภูมิปัญญาที่พบภายในตำรายาโบราณ	$\longleftrightarrow$							
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนศัพท์ ที่ปรากฏในเอกสารโบราณอีสาน			$\longleftrightarrow$					
3. สรุปผลการวิจัยโดยนำเสนอในรูปแบบภาพประกอบ ตาราง และแผนภูมิ				$\longleftrightarrow$				
4. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคำศัพท์					$\longleftrightarrow$			
5. จัดทำต้นฉบับบทความ					$\longleftrightarrow$			
6. สรุปผลโครงการวิจัย						$\longleftrightarrow$		
7. ตีพิมพ์เผยแพร่ผลการวิจัยในวารสาร						$\longleftrightarrow$		
ฯลฯ								

12. เป้าหมาย/ ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการที่คาดว่าจะได้รับ จำนวน 2 รายการ ดังนี้ รายละเอียดส่วนนี้ควรระบุชัดเจนเพื่อใช้เป็นข้อมูลหลักในการพิจารณา (งบประมาณ 20,000 บาท)

1) ผู้รับทุนจะต้องนำเสนอผลงานทางวิชาการในเวที ที่จัดโดยกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ เพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน

2) ส่งผลงานการพิมพ์

นำเสนอผลงาน/ตีพิมพ์บทความที่เป็นรายงานสืบเนื่อง (Proceedings) จากงานประชุมวิชาการ และ

ตีพิมพ์บทความที่เป็นรายงานสืบเนื่อง (Proceedings) จากงานประชุมวิชาการ หรือ / ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ ในวารสารในฐาน TC12 ขึ้นไป

ชื่อผลงานวิจัยที่จะตีพิมพ์..... ผักเป็นยาในเอกสารโบราณ.....

ชื่อวารสารที่จะลงตีพิมพ์.....วารสารมนุษยศาสตร์กับสังคม Journal of Man and Society.

13. งบประมาณ แสดงรายการและรายละเอียดของงบประมาณ โดยสอดคล้องตามประกาศของมหาวิทยาลัย

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1. หมวดค่าตอบแทน	
1.1 ค่าตอบแทนนักวิจัย ไม่เกินร้อยละ 20 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	2,000
2. ค่าวัสดุ/สารเคมี	
2.1 กระดาษ A4	2,000
2.2 หมึกดำ	2,000
2.3 วัสดุ/อุปกรณ์	4,000
2.4 อื่นๆ	1,000
3. หมวดค่าใช้สอย	
3.1 ค่าถ่ายเอกสาร	2,000
3.2 ค่าเช่าเล่ม	2,000
3.3 ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์วารสาร	4,000
3.4 อื่นๆ	1,000
รวม	20,000

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความที่กล่าวข้างต้นเป็นความจริง

ลงชื่อ..... หัวหน้าโครงการ
(นายณรงค์ศักดิ์ ราวะรินทร์)

ลงชื่อ..... ผู้ร่วมโครงการ
(.....)

ลงชื่อ..... พี่เลี้ยงนักวิจัย
(อาจารย์ ดร.ภก.ณัฐพงษ์ วิชัย)

ความเห็นของหัวหน้าหน่วยงานเกี่ยวกับชื่อเรื่องโครงการวิจัย

[ ] เห็นชอบ เนื่องจาก.....

.....
[ ] ไม่เห็นชอบ เนื่องจาก.....

.....

ลงชื่อ..... หัวหน้าหน่วยงาน/ผู้ได้รับมอบหมาย

(อาจารย์ทิม เกตุวงศา)

ตำแหน่ง.....ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน.....

หมายเหตุ

**ผู้เสนอขอรับทุนสนับสนุนงานวิจัยจะต้องจัดทำข้อเสนอตามแบบฟอร์มที่กำหนดเท่านั้น และกรอกรายละเอียดให้ครบทุกข้อ หากไม่ดำเนินการตามข้อชี้แจงดังกล่าว จะไม่รับพิจารณา